

Barbara Erber

Dział Etnografii

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 15, 442-443

1986/1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

uczniów spotykamy kilka znanych nazwisk: S. Borkiewicz, S. Noyszewski, Z. Kielbass, T. Czarniecki, T. Kłodawski, S. Sulimierski, S. Kossuth oraz J. Knopf.

Warto wspomnieć jeszcze o eksponatach, które wzbogaciły kolekcję przedmiotów związanych z historią kieleckiej Straży Pożarnej. Są to dwa hełmy strażackie, pierwszy oficcerski z grzebieniem i folgowym okapem, powstały ok. 1900 r., wykonane z blachy mosiężnej, z paskami z nałożoną mosiężną łuską i drugi z grzebieniem i okapem, wykonany z blachy miedzianej, ok. 1920 r.

Jan Główka

DZIAŁ ETNOGRAFII

W 1984 r. zbiory Działu Etnografii powiększyły się o 338 nabytków, to jest o 129 pozycji inwentarzowych (nr inw. MNKi/E/4899–MNKi/E/5027). Z budżetu muzeum zakupiono 218 obiektów, 120 zaś pochodziło z przekazu. Wśród nabytków można wyróżnić: tkactwo i strój ludowy (6), rzeźbę w drewnie (44), rzeźbę w kamieniu (1), rzeźbę w glinie (23), malarstwo (17), wycinanki (247).

Kolekcję stroju kobiecego z regionu kieleckiego uzupełniono zakupem' dwu zapasek nasobnych odświętnych, zwanych *bordówka* (1978 r., wieś Podmachocice) i *krakowska* (1980 r., wieś Sierżawy), oraz dwu zapasek przedsobnych roboczych, konopnej i wełniano-lnianej zwanej *dwunitka*, wykonanych przed 1939 r. we wsi Huta Nowa. Z tejże wsi pochodziła także derka konopna zszyta z dwu płatów tkaniny utkanej w trójbarwne pasy. Zakupiono również chodnik wykonany w 1983 r. we wsi Porąbki, o osnowie lnianej i wątku z anilany. Jest to przykład wykorzystywania nowych surowców w tkactwie ludowym.

Dokumentacja rzeźby w drewnie objęła 12 autorów reprezentowanych przez starszych artystów (Bronisław Dziopa, Czesław Drabczyk, Feliks Rak, Tadeusz Żak, Marian Bernatek, Marian Porada) i młodszych (Henryk Cichocki, Mirosław Żak, Grzegorz Król, Marian Wdowiak, Eugeniusz Pudło i Bogusław Porzucek). Były to w przewadze prace nagrodzone na konkursie współczesnej ludowej sztuki sakralnej organizowanym przez Stowarzyszenie PAX w Kielcach, w 1984 r.

Wśród rzeźbiarzy początkujących ciekawie zarysowuje się działalność Eugeniusza Pudły, zapowiadająca — na przykładzie *Piety* i *Frasobliwego* — indywidualne ekspresyjne rozwiązania. Henryk Cichocki, wzbogacając tematykę rzeźb, wyraźnie rozwija ich stronę dekoracyjną. Podobnie walory dekoracyjne rozwija w swoich wielofigurowych scenach reliefowych Tadeusz Żak, pokrywając je bogatą polichromią z dodatkiem pozłótki. Rzeźbę w kamieniu reprezentuje Zygmunt Chmielarz. Jest to przedstawienie *Chrystusa Frasobliwego* o zwartej bryle, statycznej, oszczędnej w środkach wyrazu, noszące wyraźne piętno ludowych wzorców.

W dziedzinie malarstwa kontynuowano dokumentację twórczości Tadeusza Żaka (obraz *Pielgrzymka Jana Pawła II*) i Eugeniusza Brożka (tematy: *Zima*, *Wiś Moja Wola*, *Trójca Święta* i *Bunt anielic*) doskonalącego warsztat i rozwijającego elementy dekoracyjne swych kompozycji. Po raz pierwszy dokonano zakupu malowideł Kazimierza Rozina z Sędziszowa, Stanisława Gonciarza z Piekoszowa i Mariana Wdowiaka z Sułkowa. Obrazy K. Rozina stanowią przykład jakby notowania przeżyć z czasu okupacji niemieckiej lub relacji o martyrologii ludności polskiej na podstawie doniesień prasowych. Malować zaczął około 1970 r. Najpierw sceny z czasu okupacji niewielkiego formatu, o nieporadnym rysunku, cechujące się wrażliwością na kolor i szczerością wypowiedzi. Jego działalność to krąg twórczości prymitywnej.

Rzeźbę w glinie, podobnie jak w 1983 r., dokumentują prace Stefana Sowińskiego, Elżbiety Klimczak, Krystyny Moldawy, Janiny Gozdeckiej, Jana Szwożłisa i Władysława Gubały, nagrodzone na konkursie sztuki ludowej organizowanym przez Stowarzyszenie PAX.

Zespół 247 wycinanek prezentował prace 3 autorów: Marii Łabędzkiej ze wsi Porąbki, Tomasza Gajdy z Dębskiej Woli i Marii Pasternak ze Skadli. M. Łabędzka i T. Gajda, żyjący w regionie kieleckim, tworzą współcześnie wycinanki niewielkich rozmiarów koliste lub kwadratowe, o ornamentyce geometrycznej. Natomiast wycinanki ze Skadli (dawny powiat buski) stanowią przykład przejmowania wzorów nie-ludowych, np. siatka nawiązująca do wzoru ażurowych serwetek lub naturalistyczne formy przedstawień zwierząt i roślin.

Barbara Erber